

Voda u Davoru (Water in Davor)

Martina Nadih

Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije
Služba za ekologiju

Ključne riječi: Davor, vodovod, zdravstvena ispravnost vode

POVIJEST DAVORA

Oslobađanjem Slavonije od Turaka potkraj 17. stoljeća mnoga su posavska mjesta potpuno izmijenila strukturu stanovništva. Organizacijom graničarskih utvrda u lancu obrane od Turaka otvara se prostor za nove doseljenike. Organizacija čitavoga prostora rezultira i jednom činjenicom važnom za posavska pogranična mjesta: nedvojbeno im se bilježe ime, veličina i smještaj. Tako stižu i vijesti o selu Svinjaru koje je potkraj 17. i početkom 18. stoljeća u svoje okrilje primilo nove stanovnike.

Odlukom Kraljevske zemaljske vlade od 20. prosinca 1895. godine, Svinjar se od 1. siječnja 1896. godine zove Davor. Ime Davor može biti trojakog porijekla. Prvo je tumačenje da je selo dobilo ime po tobožnjem božanstvu rata iz slavenske mitologije koje se zvalo Davor. Slavenska mitologija nije uhvatila korijena kod našeg naroda i za tobožnje božanstvo vjerojatno nije znao nitko u selu (pretpostavlja se da je inicijativa za promjenu naziva potekla iz sela). Drugo je tumačenje da je ime Davor izvedeno od davorija. Davorije su bile rodoljubne pjesme nastale 30-tih godina 19. stoljeća, u vrijeme Ljudevita Gaja, ilirskog pokreta i buđenja nacionalne svijesti slavenskih naroda. Davorije imaju i Srbi i Slovenci. Treće je tumačenje ovakvo: Luka Ilić Oriovčanin je od »slipeca Stefanovića« čuo i zapisao narodnu pjesmu u desetercu koja govori o boju gradišćanskih krajišnika pod zapovjedništvom generala Laudona pri opsadi Bribira, u kojem su bili Turci. U toj je pjesmi riječ Davor sinonim za riječi krajišnik ili vojnik.

Među novopridošlim stanovništvom u selo Svinjar (Davor) ubrzo će se čuti za dvije obitelji čiji se životni put prepletao stoljećima. Današnji njihovi potomci žive u Davoru nesvjesni svojeg, možda i tisućljetnog, životnog zajedništva. Riječ je o obiteljima Relković i Brlić. Zanimljiva je jedna rečenica iz predgovora knjige Ignjata Alojzija Brlića - "Pisma sinu Andriji Torkvatu" (Zagreb 1942.). Pisac predgovora dr. Ivan Brlić, sin Vatroslava Brlića i Ivane Brlić-Mažuranić, i sam potomak davorske obitelji Brlić, oslikavajući život u poplavljenom Davoru zapisuje: "Kako danas, tako je bilo i pred tristo i više godina, kada su valjda Vrbasom na čamcima stigle i dvije dobro poznate obitelji u hrvatskom kulturnom životu: Brlići i Relkovići." Pisac predgovora, i sam očaran idilom male slavenske Venecije, iz koje potječe i njegova obitelj, ne odolijeva poželjeti da su i njegovi preci u Davor došli Vrbasom na čamcima. Čamac je tako još i tada prepoznat kao svojevrсни identitet Davora.

Fotografija 1. Selo Davor leži na ušću Vrbasa u Savu

VODOVOD U DAVORU

Današnja općina Davor nalazi se na zapadnom dijelu Brodsko-posavske županije uz samu rijeku Savu. Površinom iznosi 43 km², a obuhvaća mjesta Davor i Orubicu. Gustoća naseljenosti iznosi 77 stanovnika/km². Prema popisu stanovništva iz 2001. godine u Davoru živi 2513 stanovnika, a u Orubici 746. To područje čini jednu cjelinu što se tiče vodoopskrbe. Broj stanovnika priključenih na vodovod iznosi 2750, a ostali žitelji koriste vodu iz vlastitih zdenaca. Distribucijom vode za piće od 1998. godine upravlja komunalno poduzeće Vodovod Davor d.o.o. Trenutno je u funkciji jedno crpilište koje koristi vodu iz kaptiranog izvora dubine 41 metar, s ukupnim kapacitetom od 20 l/s. U pripremi su još dva crpilišta koja bi zadovoljila kapacitet od 150 l/s. Duljina razvodne mreže iznosi 20 kilometara, a dnevno se isporuči 300 m³ vode. Vodovod posjeduje jedan spremnik (vodosprema) koji može zaprimiti 200 m³ vode.

Sirova voda iz već spomenutog dubinskog zdenca karakteristična je po visokoj koncentraciji amonijaka, željeza i mangana. Kao takva podliježe obradi koja se sastoji od aeracije, filtriranja i kloriranja. U aeratore se upuhuje zrak pomoću dva kompresora, a kisikom bogata sredina omogućuje da topivi oblici željezovitih spojeva prelaze u netopive koji imaju sposobnost taloženja. Iza aeracije slijede filteri od kvarcnog pijeska (u funkciji je jedan od ukupno dva filtera) u kojima dolazi do zadržavanja željezovitog taloga. Paralelno s uklanjanjem željeza dolazi i do uklanjanja amonijaka, čemu doprinose biološki procesi što se odvijaju u pješčanoj ispuni, kao nosiocu mikroorganizama koji sudjeluju u eliminaciji amonijaka. Kloriranje tako obrađene vode vrši se u mreži pomoću natrij-hipoklorita.

ZDRAVSTVENA ISPRAVNOST VODE ZA PIĆE

Stanje i problemi vodoopskrbe stanovništva vrlo su značajni i od posebnog su interesa za društvo u cjelini. Cilj opskrbe pučanstva zdravstveno ispravnom vodom za piće motiviran je prvenstveno zdravstvenim i ekonomskim potrebama u cijeloj Hrvatskoj. Nepobitna je činjenica da postoji čvrsta veza između načina opskrbe vodom za piće, odnosno njene zdravstvene ispravnosti, i zdravlja ljudi. Svako ulaganje u razvoj vodoopskrbe i opskrbe stanovništva zdravstveno ispravnom vodom za piće vraća se kroz smanjenje troškova za liječenje bolesti kojima je uzrok zdravstveno neispravna voda. Otuda i posebni interes i obveza javnog zdravstva. Obveza proizlazi prvenstveno iz Ustava Republike Hrvatske, Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i Zakona o hrani. Zdravstvena ispravnost i nadzor nad vodom za piće regulirana je detaljnije Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće kao podzakonskim aktom koji je donesen na temelju Zakona o hrani.

Služba za zdravstvenu ekologiju Zavoda za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije od ožujka 1999. godine analizira vodu za piće s područja Davora i Orubice, i to "A" analizom, te analizom na željezo i mangan (zbog karakteristika sirove vode). Uzorci se uzimaju jedanput mjesečno i to na dva

mjesta u mreži: jedan uzorak iz mjesta Davor i jedan uzorak iz mjesta Orubica. Ti se uzorci uzimaju radi systemske kontrole po ugovoru s komunalnim poduzećem Vodovod Davor d.o.o. Analizirajući uzorke uzete tijekom 2005. godine, te uzorke uzete kroz prva četiri mjeseca 2006. godine, a prema MDK (maksimalno dopustive koncentracije) vrijednostima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće N.N. 182/2004., dolazi se do sljedećih podataka: 15,6 % uzoraka vode ima veću MDK za amonijak, 31,2 % uzoraka ima veću MDK za nitrite, 6,2 % uzoraka ima veću MDK za željezo, 25 % uzoraka ima veću MDK za mangan, 28 % uzoraka ima veću MDK za oksidativnost te 12,5 % uzoraka ima veću MDK za broj bakterija. Glavni razlog za takvo stanje jest u ustajalosti vode u mreži. Mreža vodovoda je velika, a potrošnja vode mala. Od ukupne količine vode iskoristi se samo jedna desetina. Rješenje se vidi u proširenju mreže na zapad, prema gradu Novoj Gradiški, tj. prema novim potrošačima koji bi povećali iskoristivost vode.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Javna vodoopskrba najčešći je i najsigurniji način korištenja vode. Voda je temeljna potreba za život i razvoj ljudskog društva. Održivo upravljanje vodama nužnost je u uvjetima porasta stanovništva i povećanih pritisaka na vodne resurse. Takvo upravljanje uravnotežuje raspoložive količine vode s potrebama za vodom različitih korisnika vode. Potrebe za vodom, i to prvenstveno za slatkom vodom, stalno se povećavaju, i zato vode treba kontinuirano procjenjivati i pažljivim gospodarenjem sačuvati. Zajedničke akcije na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini mogu osigurati održivi razvitak.

Kontakt: Martina Nadih, dipl. ing.
Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije
Služba za ekologiju
35000 Slavonski Brod, Nazorova bb
Tel.035/447-228, lok 111; fax. 035/440-244
e-mail: zziz-lijec@sb.t-com.hr